‘Het gaat mij om het verhaal, niet in de eerste plaats om de waarheid’

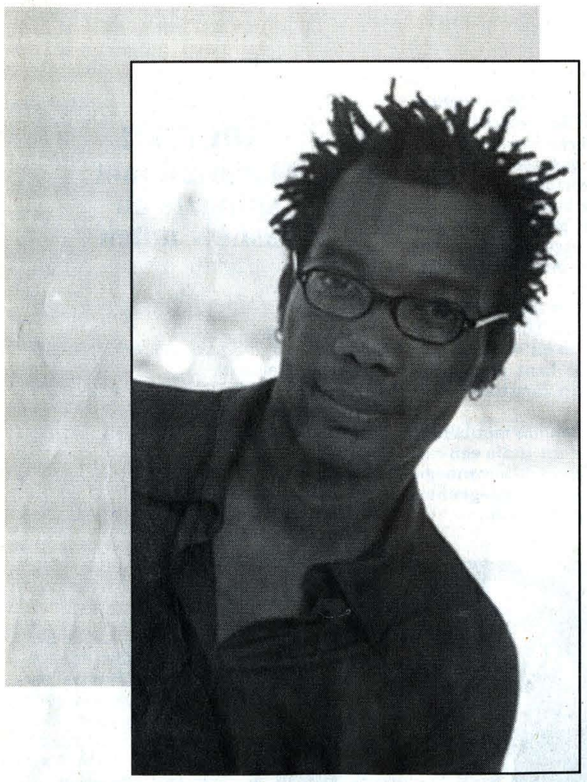

Clark Accord:
“Ik probeer me als schrijver te ontwikkelen en veelzijdiger te worden”

Het is ‘the day after’ de presentatie van het nieuwe boek van de schrijver van Surinaamse afkomst, Clark Accord (1961). Goed gekleed, een flamboyant rood overhemd, vertelt hij tijdens het literaire festival Winternachten op 22 januari jongstleden in Den Haag, in het gezelschap van een tweetal andere schrijvers, op luchtige, ontspannen wijze over zijn roman. Waar, na zijn succesvolle debuut *De Koningin van Paramaribo* (1999), lang naar is uitgekeken: *Tussen Apoera en Oreala.* Over de liefde in dat boek. Alle drie lezen zij voor, over de liefde; Clark Accord verrast de aanwezigen met een extra toegift, onder het mom van: ‘Niets is zo erg dan te stoppen na het voorspel!’
Vanaf medio april is hij te gast op Winternachten in de Nederlandse Antillen en op Aruba.

door Joost Minnaard

“In het gezin waaruit ik afkomstig ben, werden de nodige verhalen verteld en boeken gelezen. Zo heeft mijn oudere broer Marcel (Marac) in de tijd van de onafhankelijkheid van Suriname een aantal gedichten gepubliceerd. Michiel van Kempen noemt hem in zijn *Een geschiedenis van de Surinaamse literatuur*. Zijn gedichten inspireerden me ook eens te gaan schrijven. Inmiddels moedig ik hem aan nu op zijn beurt weer eens met gedichten te komen. Zelf las ik vooral schrijvers als V.S. Naipaul en Maryse Condé.”

Accord werkte zo’n jaar of vijftien in de wereld van de mode en make up, als visagist.

Hoe kijkt hij als succesvol schrijver nu tegen die wereld aan?
“Als schrijver is mijn blik wel wat veranderd”, zo formuleert hij bedachtzaam. “Ik kreeg langzamerhand het idee mijn sociale, geëngageerde gevoel er toch niet helemaal kwijt te kunnen. Gesprekken bleven nogal eens steken in die toenmalige, overbekende vraag of er wel voldoende donkere modellen naar voren kwamen. Nee dus. Voor mij had het allemaal iets oppervlakkigs.”

Later in ons gesprek komt hij er weer een keer op terug en nuanceert zijn mening. “Ik heb er wat afstand van genomen, en dan moet ik eerlijk toegeven dat het toch eigenlijk wel meevalt. Ook daar kom je mensen tegen, met een brede interesse, met een spiritueel gevoel. Zo veel verschillen zijn er bij nader inzien toch ook weer niet met het literaire wereldje. De vriendschappen verschillen echter wel. Lezers blijven je doorgaans trouw; de wereld van de mode is vluchtiger in die zin dat de contacten niet blijvend zijn, maar gebonden aan de werkzaamheden van het moment, en aan sterren. Eigenlijk moet je dus steeds weer opnieuw vrienden zien te maken.”

Hij heeft in zijn dagelijkse leven het schrijven en de make up op interessante wijze met elkaar weten te verbinden. Voor het magazine *Jacky* werkt hij aan artikelen waarin hij mensen opmaakt, onder wie collega-auteur Ellen Ombre, en hen ondertussen hun verhaal laat vertellen. “Mensen die er goed uitzien, voelen zich ook goed en dan hebben ze ook wat te vertellen. Ik wil er zelf dan ook goed uitzien. Het is bovendien iets dat ik van huis uit mee gekregen heb.”

Een week na *Winternachten* vindt in Amsterdam Zuid-Oost de presentatie van het boek plaats, naast het in gebruik stellen van de website van de auteur (*www.clarkaccord.com)*. Clark heeft, nadat hij uit Suriname naar Nederland kwam, in dat deel van Amsterdam gewoond en hij overhandigt het boek aan de stadsdeelraadvoorzitter Elvira Sweet die de schrijver op haar beurt met bewondering en respect toespreekt.
“Je bent onder andere door het succes van *De koningin van Paramaribo* kosmopoliet geworden, maar tegelijkertijd ben je niet vergeten waar je gewoond hebt.” Het biedt haar een mooie gelegenheid de schrijver te vragen met zijn boeken niet alleen de wereld in te gaan, maar ook naar de scholen in Zuid-Oost.

EEN ‘*KONINGIN*’

“Tijdens een verblijf in New York, jaren geleden, ging ik naar de voorstelling van de musical over Evita Peron. Het bracht me op de vraag of er in Suriname ook een vrouw was met zo’n boeiend leven, over wie ik zou willen schrijven. Dat werd uiteindelijk Maxi Linder, Surinames bekendste prostituee. In haar leven zie je eigenlijk van alles weerspiegeld: het sociale, het psychologische en niet te vergeten de Surinaamse geschiedenis en cultuur.”
Clark Accord heeft in totaal zo’n zes jaar gewerkt aan zijn roman *De koningin van Paramaribo*. Het gaat Accord voor de wind, na het droomdebuut van zíjn ‘koningin’. Een verfilming is in de maak; het boek verscheen in het Duits, Spaans en Fins. Zowel in Nederland als in de Nederlandse Antillen werd het boek opgevoerd als monoloog en musical.
Hij vertelt enthousiast over de interesse voor het boek op een literatuurfestival vorig jaar in Cuba. Daarentegen verscheen onlangs in een bundel essays over onder andere Caribische literatuur een kritisch artikel over een aantal feiten zoals die in ‘de Koningin’ vermeld worden.

Raakt die kritiek hem?
“Niet echt. Die schrijver heeft kennelijk over het hoofd gezien dat mijn boek geen wetenschappelijke biografie is, maar een roman. Het gaat mij in eerste instantie om het verhaal en in veel mindere mate om de waarheidsbevinding. Hét historische verhaal, in de zin van een biografie, over Maxi Linder moet nog steeds geschreven worden. Het is voor mij nog steeds geen gesloten boek; zo krijg ik nog geregeld allerlei reacties op en informatie naar aanleiding van wat ik heb geschreven.
Mijn roman heeft gezorgd voor een breekpunt in de geschiedenis van de Surinaamse literatuur. Het heeft een aantal taboes weten te doorbreken. Zo was het in de periode voorafgaande aan het boek wel eens moeilijk mensen te pakken krijgen die over hun relatie met Maxi Linder wilden vertellen. Daarna was eerder sprake van het tegenovergestelde.”
In 2003 verscheen *Met eigen ogen. Een hedendaagse kijk op de Surinaamse slavernij* van Clark Accord en Nina Jurna (correspondent in Suriname voor een aantal Nederlandse media). De auteurs gingen op zoek naar, zoals ze zelf in het voorwoord aangeven, ‘overblijfselen’ van de slavernij in Suriname en als gevolg daarvan ook in Nederland. Daarvoor voerden ze gesprekken met mensen wier leven op de een of andere manier tot op de dag van vandaag, 140 jaar na de afschaffing, door die slavernij is beïnvloed.
“Ik probeer me als schrijver te ontwikkelen en veelzijdiger te worden. Het is ook één van de redenen geweest om dat (journalistieke) boek te schrijven. Ook schrijf ik geregeld een column in *Het Parool*.”

Medio april komt het festival Winternachten naar de Nederlandse Antillen en Aruba. Op 15 april is de start op St. Maarten en het eindigt op 22 en 23 april op Curaçao. Clark Accord, Gerrit Komrij en Erich Zielinsky zijn de bekendste gasten. Inmiddels heeft Clark Suriname bezocht en zijn nieuwe roman aan president Ronald Venetiaan aangeboden. De Surinaamse krant *de Ware Tijd* publiceerde een degelijke recensie.

LIEFDESGESCHIEDENIS

Tussen Apoera en Oreala (2005) vertelt de liefdesgeschiedenis van het Indiaanse echtpaar Kolâsji en Sathobang, in het grensgebied van de regenwouden van Suriname en Guyana. Hij is christelijk, zij zweert bij haar goden en rituelen. Desondanks zijn ze gelukkig met elkaar, totdat de dood van hun enige zoon (als rubbertapper) en het op zich nemen van de opvoeding van hun kleinzoon Binali, een wig drijven in hun geluk. Kolâsji vertrekt naar Georgetown in Guyana, waar hij op het internaat waar hij zelf indertijd zijn opleiding genoot, inwonend conciërge wordt.

Is het een tragisch verhaal?
“Ja en nee. Kijk maar eens naar het einde van de roman, dat toch iets van optimisme laat zien, ondanks alles dat eraan vooraf gegaan is. Het nodigt de lezer als het ware uit weer opnieuw de roman te gaan lezen en zich weer in te leven in het echtpaar: wat was er goed? Waar ging het mis? Hun liefde kun je tragisch noemen, maar niet mislukt. De kracht van de liefde is uiteindelijk zo sterk dat ze de herinnering eraan niet in rook doet opgaan.”
Accord gaat nader in op de ontstaansgeschiedenis.
“Het is een vraag die velen interesseert. President Venetiaan had het daar ook al over. Aan het boek ligt een verhaal ten grondslag dat ik hoorde van een oude man van 80 jaar afkomstig uit Apoera. Uit dat wat hij vertelde over de bevolking van dat dorp heb ik passages gebruikt, maar ik heb meer verhalen aangehoord. Ik ben ook zelf naar dat gebied geweest. Ik heb mijn eigen stem gebruikt om het verhaal te vertellen. Het was wel eens moeilijk om de woorden te vinden zoals die daar in het regenwoud worden gesproken, ook al omdat ik niet afkomstig ben uit die wereld. Het zal me zeker niet altijd even goed gelukt zijn. Vergeet niet dat ik schrijf over een bevolkingsgroep waaruit ik zelf niet afkomstig ben. Ik heb ook veel gesprekken gevoerd met Indianen zowel in Suriname als in Nederland.”

De wijze waarop Accord de voorouders in zijn roman laat optreden en aldus een brug weet te slaan tussen werkelijkheid en verbeelding, is één van de aardige kanten van het boek, zo vertel ik hem. Hij toont zich verrast, maar reageert zoals het een schrijver betaamt. “Ja, de voorouders laten zich nu eenmaal niet sturen. Zij bepalen mede, op hun eigen manier, het wel en wee van de hoofdpersonen. Die gedachte heb ik me ingebeeld en geprobeerd zo goed mogelijk tot uitdrukking te brengen.”

Op de omslag van *Tussen Apoera en Oreala* prijkt een giftig kikkertje uit het regenwoud, de okopipi.
“Mijn uitgever kwam met die foto aanzetten. Het beeld van dat kikkertje laat op het eerste gezicht iets zien over hoe mensen ook kunnen zijn: giftig. Tegelijkertijd staat de kikker in menig Indiaans verhaal ook voor kracht, energie en steun. Dat alles bracht me op het idee die kikkertjes het boek ‘in’ te schrijven. *Okopipi* is bovendien ook de naam van een nog jonge Surinaamse uitgeverij.”

Tenslotte, de roman speelt zich af in het genoemde grensgebied, waarbij het opvalt dat het laatste hoofdstuk dat in Georgetown gesitueerd is mede door zijn ‘zuinigheid’ tot de betere hoofdstukken gerekend mag worden.

Mag je Clark Accord dan nog wel een Surinaamse schrijver noemen, of schiet die aanduiding te kort?
“Om de setting van Georgetown te kunnen beschrijven heb ik een beroep moeten doen op externe bronnen. Zelf ben ik er nog niet geweest, maar dat gaat over niet al te lange tijd wel gebeuren. *Tussen Apoera en Oreala* is geen specifiek Surinaamse roman. Veeleer een Caribische roman.
Ik voel me dan ook meer dan een Surinaamse auteur. Caribisch, zo je wilt, Latijns-Amerikaans zou beter op zijn plaats zijn. Ik woon en werk in Nederland; ik sluit dan ook helemaal niet uit dat ik nog eens een keer over een onderwerp binnen een Hollandse setting zal schrijven.”

Clark Accord, Tussen Apoera en Oreala. Een liefdesgeschiedenis in de regenwouden. Amsterdam, 2005 Uitgeverij Vassallucci.

www.clarkaccord.com